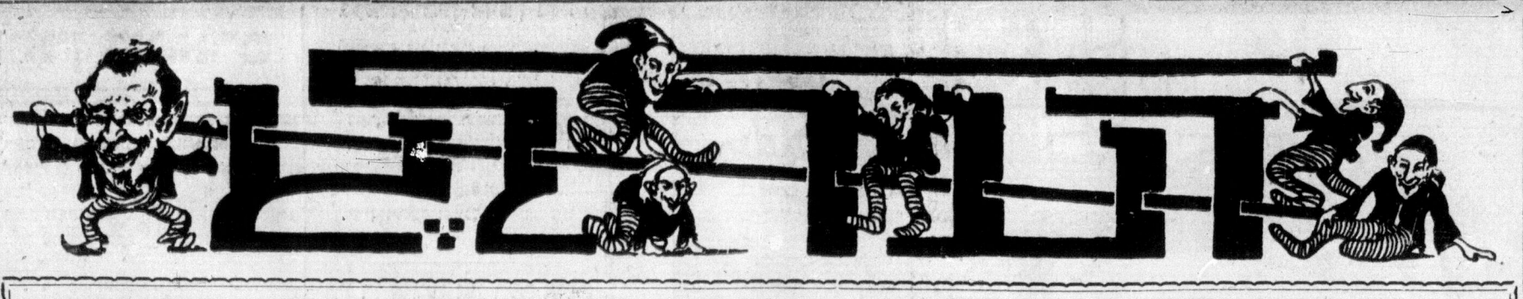

אן איינפאל פון א פרוי...

(הומאָרעסקע)

פון באָקאָטשיאַ.
אידיש פון א. ר.

אין אונזער שטאָדט, וואו אלץ איז אזוי גוט און וואוילל, איז געווען אמאָל א שעהנע פרוי, וועלכע האט חתונה געהאט פאר א יונגען מאן פון גרויס יחוס.

און ווי עס טרעפט זיך, עס זאָל זיך ניט טרעפען, האט זיך דער דאָזיגער צוגעסען דער זעלביגער מאכל אלע טאָג און זי האט געוואָרפען אן אויג אויף איינעם לעאנטע, א געזונטען און שעהנעם בחור. און אזוי ווי ער האט זיך אויך ניט פיינט געהאט, האבען זיי שטילערהייט געלעבט די גוטע טעג.

דאדה זיך טרעפען, אז אין דער זעלבער דאָזיגע זאָל זיך פאַרליבען איינער לאמבערטוטשיא, עפעס א בחור א נורניק, וועמען זי האט פשוט פיינט געהאט. לאמבערטוטשיא אבער האט דערפון ניט געוואלט וויסען. וואָרום וואָס געהט אים אן צי זי האט אים ליעב אדער ניט? האט ער איר געשיקט נודנע ליעבע-ברייוולאך און איר געדראָעט מיט א סקאנדאל.

די דאָזיגע נעבאך, וויסענדיג אויף וואָס אזא בחור איז פעהיג, האט זי טאקע מורא געהאט און טאקע פאר מורא זיך אים אונטערגעגעבען.

אז דער ליבער זומער איז געקומען, מיט זיינע גרויסע חיצען, האט די דאָזיגע זיך ארויסגעצויגען אויסער'ן שטאָדט אויף א זומער-וואוינונג, אין א שעהנעם פריהלאך מארגען האט דער מאן איר צוגעוויסען געבען, אז צוליעב זיינע עסקים, מוז ער אפפאהרען אויף א פאר טעג. די דאָזיגע האט גלייך מודיע געווען וועגען דעם איר געליבטען און אים געהייסען קומען.

צופעליג האט זיך אויך לאמבערטוטשיא דערוואוסט פון דעם און ניט טראַכטענדיג קיין סך, האט ער זיך אויפגעזעצט אויף זיין פערד און גלייך אוועקגעריטען אהין. צוקומענדיג צו דער וואוינונג, האט אים די דיענסט באַמערקט און זי איז אוועק שנעל ווי א בליץ צו דער דאָזיגע, איר אנזאָגען די שעהנע בשורה.

— מאדאם, — האט די דיענסט ארויסגעשריען אין ציממער ארין — לאמבערטוטשיא איז דאָ!

די דאָזיגע האט זיך דערפיהלט אין א מאדנער פארלעגענהייט, ניט וויסענדיג וואָס צו טאָן. און ניט האבענדיג קיין אנדער ברירה, האט זי געבעטען לעאנטאן זיך צו באהאלטען הינטער'ן פאָרהאנג פון בעט און אפוואַרטען בין דער אלץ ווען אוועקגעגאנגען. אלץ אין זי ארויס פון ציממער און זיך אנגעטראָפען מיט לאמבערטוטשיא'ן אויף די טרעפ.

— ווי קומט איר פלוצלינג אהער? — האט אים די דאָזיגע געפרעגט מיט א ליבליכען שמייכעל.

— איך האב זיך דערוואוסט, מיין לעבען — האט לאמבערטוטשיא געענטפערט — אז דיין מאן איז אפגעפאָרען...

באקומענדיג אזא קלאָרע תשובה, האט זי שוין קיין אנדער ברירה ניט געהאט ווי ארייננצונעמען אים אין א צימער. געפינענדיג זיך מיט איר אליין, האט לאמבערטוטשיא ארומגעכאַפּט די דאָזיגע און זי גענומען קושען. אבער פונקט ווי א דונער וואָלט אים געטראָפען, איז אנגעקומען די דיענסט מיט א געפערליכען ליארם:

— מאדאם, אייער מאן איז געקומען...

איר קאָנט זיך שוין פארשטעלען די לאגע אירע האבענדיג ביי זיך די צוויי מענער אין צימער ארין וויסענדיג אז איר מאן האט אודאי באמערקט לאמבערטוטשיא'ס פערד אין דרויסען, אבער זי האט זיך גלייך באהערשט און זיך געוועזט צום נודניק.

— הער אויס, מיין ליבער! אויב דו האסט מיך באמת ליעב און מיין לעבען איז דיר טייער, זאָלסטו טאָן וואָס איך הייס דיר. שטעל אן דיין שפיז אין האנט, בלאָז אן דיין פנים מיט רציחה און לאָז דיך געהן פון שטוב ארויס מיט א געשריי: "איך שווער ביי גאָט, אז איך וועל אים טויטען!" אויב מיין מאן וועט דיך פאַרהאלטען און וועלען ביי דיר עפעס פרעגען, זאָלסטו אים ניט ענטפערען, נאָר גלייך ארויף אויפ'ן פערד און מיט דעם זעלבען אויסגעשריי: "איך שווער ביי גאָט, אז איך וועל אים טויטען". זאָלסטו אוועק וואנדערן די אלגען וועלען דיך טראָגען.

לאמבערטוטשיא האט געטאָן ווי די דאָזיגע האט אים געהייסען. ער האט אנגעשטעלט די שפיז און מאכענדיג א רציחה'דיגען פנים, האט ער זיך געלאָזט פון שטוב אראָפּ די טרעפּ מיט א געשריי: "איך שווער-ביי-גאָט, אז איך וועל אים טויטען!"

— וואָס מייגט איר דערמיט? — האט דער מאן ביי אים געפרעגט אן איר בערראשטער. לאמבערטוטשיא האט ניט געענטפערט און געטאָן ווי די דאָזיגע האט אים געהייסען און איבער'חזר'ענדיג דעם זעלבען פסוק, האט ער זיך ארויפגעלאָפּט אויפ'ן פערד און אוועק.

דער מאן איז אריין אין שטוב ניט טויט, ניט לעבעדיג און געטראָפען זיין פרוי א פארציערטע פון שרעק.

— וואָס איז דאָ געשען? וועמען האט ער געדראָהעט מיט זיין שפיז?

די דאָזיגע האט אים אנגענומען פאר'ן האנט און ארייننעפירט אין ציממער אין חויך אויפ'ן קול, אז לעאנטאָ זאָל הערען, האט זי געזאָגט:

—אך, מיין טייערער מאן! שטער דיר פאר די שרעק, וואָס איך האב איבערגעלעבט. אזוי ווי איך זיי, ניט וויסענדיג וואָס צו זאָגען, לויפט ארויס א יונגערמאן, בלייך ווי א מת, און לאמבערטוטשיא נאָך אים, מיט דער שפיז אין האנט.

— וועמען זוכט איר? וועמען דארפט איהר? — פרעג איך ביי אים, און דער יונגערמאן בעט זיך ביי מיר:

— מאדאם, ווי גאָט איז אייך ליעב, באהאלט מיך, וואָרים ער וועט מיך טויטען! איך האב זיך תיכף אוועקגעשטעלט אויפ'ן שוועלשוועל פון טיר און לאמבערטוטשיא: פארשטעלט דעם וועג.

— מיין שטוב איז ניט קיין שענק!

— האב איך אויסגערופען — האט דעפעקט פאר אן אנשטענדיגער דאָמע!

אויף לאמבערטוטשיא'ן האט דאָס געווירקט, און ער איז צוריק אוועק מיט'ן שפיז אין האנט, ווי דו האָסט געזעהן.

— דו ביזט א מוטיגע און בראווע איז שוין לאנג א קאזאק.

— ווי אזא פרוי, מיין ווייב! — האט דער מאן אויסגערופען און איר ארומגעכאַפּט קוי שען — און וואו איז דער באהאלטענער?

— האט ער ביי איר געפרעגט, און ניט ווארטענדיג אויף קיין תשובה האט ער אויסגעשריען:

— העי, וואו ביזטו ערגעץ? קריך ארויס!

לעאנטאָ האט זיך קוים איינגעהאלטען ניט אויסצופלאָצען אין א געלעכטער. ער האט געמאכט אן ערנסטען פנים אין ארויס פון הינטער'ן פארהאנג.

— באדאנקט דער דאָזיגער פרוי, וואָס האט אייך געראטעוועט פון טויט — האט דער מאן צו אים פייערליך געזאָגט.

— אייך, מיין הער, דאנק איך פאר פאר אייער גאסטפריינדליכקייט און באזונדערס אייער פרוי, וואָס האט מיך ביים לעבען דערהאלטען...

פא קאזאצקעמו

— וואָס זאָגסטו צום פראיעקט, ווענען נעמען פרויען צו די זעלנער?

— אויך מיר א נייעס: מיין ווייב

שפריצען

פון יהושע זינגער

א וואונק מיט אן אויג, דויערט נאָר א זעכצעהנט חלק פון א סעקונדע, — האט ערקלערט א באריהמטער וויסענשאפטמאן.

אבער די רעזולטאטען, וואָס ער ברענגט, דויערט אמאָל א לעבענס-לאנג.

* * *

"איך זעה ניט איין, פארוואָס די קענסט ניט קריגען קיין געלט אויף מאכען עפעס א שטיקעל ביזנעס. האסט פיעל הייכט פריינד דאָ!"

"יעס, אבער מיינע רייכע פריינט, זענען ארימע פריינט."

* * *

"ביסטו עפעס א מייסטער אויף שפילען לויעבעס מיט מיידלאך?"

"נא, סער! איך האב איינמאָל געטרייט שפיעלען א ליעבע מיט א מיידעל און בין מיאוס אריינגעפאלען, — זי האט מיט מיר חתונה געהאט!"

* * *

ארום אראָרא וואוינען צוויי אידישע פארמערס שכנים, איינאנצען א צוויי מייל איינער פון אנדערען.

פארטאג קומט צופליהען איין פארמער און קלאפט אן אין טיהר ביים צווייטען: הער נאָר, בעני, קענסט מיר זאָגען, וואָס דו האסט געטאן מיט דריי וואָכען צוריק, ווען ביי דיר איז די קוה קראנק געווארען, ווייל מיינע איז אויך קראנק."

"שור! איך האב איהר איינגעגעבען א קווארט טערפאנטין."

אויף מארגען פארטאג קלאפט דער פארמער ווידער: היי, בעני! דיין מעדיצין האט ניט געטויגט, מיין קוה איז נע'פנר'ט!

"נו, וואָס-זשע איז דאָס פאר א נייעס? מיינע איז אויך נע'פנר'ט!"

* * *

"הייסט עס, אז איהר גלויבט אין גאָרנייט?"

"איך גלויב אין דאָס, וואָס איך וויים."

"אט דאָס מיין איך טאקי."

* * *

די מיידעל זאָגט צום יונגעלעמאן, וואָס ערקלערהט זיך צו איהר אין ליעבע: "מיין טאטע איז זעהר צופרידען געווען צו הערען, ווען איך האב איהם דערצעהלט, אז איהר באלאנגט צום אריישען קולטור-פאראיין. און זענט א פאָעט!"

"אָה, איז ער צופרידען?"

"יעס, ווייל די ערשטע צוויי יונגענלייט, וואָס האבען זיך צו מיר געשדרכנ'ט, און ער האט זיי געדארפט אראפּוואַרפען פון די טרעפען, זיינען געווען פרייז-פייטערס!"

* * *

"גלייכט איהר די פרייען וואָס פלאפען אין א סך, אדער די פון דעם אנדערן סאָרט?"

"וועלכען אנדער סאָרט?"

* * *

אונזער קאנגרעגיישאן די חיברו בני משה און ליידים אוקזיליערי, האט געפראוועט א באנקעט, און פון די איינגעלאדענע גדולים, האט זיך איינער אוועקגעשטעלט האלטען א ספיטש. און זיך פארגעסען, אז מען דארף אויך אמאָל אויפהערען, ווען ער האט ענדליך דאָך געסטאפט, האט ער זיך אפנים געכאפט, אז ער האט גערעדט אביסעל צו לאנג. און זיך ענטשולדיגט, אז ער האט פארגעסען זיין זייגעריל אין שטוב, און אזוי ווי אין האל איז אויך ניטא קיין זייגער, האט ער דארום ניט געוואוסט, ווי שפעט עס איז.

"יעס, אבער איהר האט דאָך געקענט א קוק טאן אויפ'ן קאלענדער, וואָס הענגט אויפ'ן וואנט, נעבען אייך ביים פלאטפארם!" האט איינער אויסגעשריען.

* * *

דער פלאמבער האט ארויסגענומען פון פאקעט זיין טיכעל, זעה איך, אז עס איז דאָ א קניפּעל אויף איהר. פרעג איך איהם: אויף וואָס איז דאָס, מיסטער פלאמבער?

זאָגט ער מיר: מען ווערט עלטער, די קאָפּ ווערט שוואכער, האט איך געמאכט א סימן, איך זאָל זיך ניט פארגעסען מיינע טוקס!

* * *

"ווען איך האב געמאכט מיין הייראאטשאפט צו מיין מיידעל, האב איך מיר געפיהלט, ווי א פיש וואָס מען נעהמט ארויס פון וואסער. — האט די וואך. הערצעהלט א דזשאדזש אין קאורט.

שוור! איהר זענט שוין געווען א נעכאפטער אויפ'ן הוק אויך!

* * *

"ווי מאכט עפעס אויס אייער נייער איירימעל. לאיער ראזענקראנץ, קען ער כאָטש פארדיענען, צו געבען אייער טאכטער אויף מאכען א לעבען?"

"אָה, אלעס וואָס זי דארף גיב איך איהר, און ער ניט געלד, ווען זי דארף אויף צו קויפען גלאוווס."

"ער האט אייך ניט שלעכט אפגעבלאפט!"

"ער האט ניט געבלאפט. ער האט נאָר ביי מיר געבעטען איהר ח א נ ד נ'."

אלפאנזא

(א געגראמטע עצה צום שפאנישען קעניג...)

"גאָט געזאלבטער"
קעניג אלפאנזא,
פאלג מיך
ווי איך ראט דיך,
זיי ניט קיין
צו גרויסער כוואט
ווארט ניט אלפאנזא
ביז דיינע דאנס
וועלען דיר זאגען
"שאך-מאט" . . .

גרויסער קעניג דו,
נעהם שוין
ניכ אפ דיין קרוין,
לייג ניט אפ
אויף שפעטער,
וועט דיין קאפ
בלייבען א
"געסייפטער" . . .

עס וועט די וועלט
א שאר דיר געבען,
וועסט קאנען מאכען
א פיינעם לעבען . . .

פון וואס דו
מיט דיין
הויז-געזינד
וועסט קאנען
זיך ערנעהרען,
וועל איך דיר
דא ערקלערען:
קאנסט, למשל,
א כאזוער ווערען,
דו און דיין לייטי,
ווארים סטאלין איז
א בעל הבית
וואס צאהלט
סטעדי "פיידעי" . . .

נאר אויב דאס איז
ניט פאר דיין שטאנד,
טא קום צו אונז
אין יענקי לאנד,
וועסט ביי אונז
ניט דארפען פערלען
מיט "קריזיס" עפעל
ווארים אונזער
אריסטאקראט
צאלט גוט פאר א
נעקרוינטען קעפעל . . .
נאר אויב עס זאל
נאר שמאל
מיט דיר האלטען
אלפאנזא באי,
וועסטו קריגען
ביי אידען א דזשאב
אלס שבת גוי . . .

שלום אש'ס שניידעויל פון „קדוש השם"

פאלקס-מאטיוו.

פון יצחק קאצענעלסאן.

געזוען אמאָל א שניידערל
פון די למד-וואוו,
קלאפט א רב אין טיר צו איהם,
עפענט ער דעם רב.

זאָגט צו איהם דער רב אזוי:
האסט א שערל שארף,
נעהם און שנייד מיר הויזען צו,
ווי א רב באארף.

שניידט ער צו זיי און נייהט אויף
הויזען, ווי מען ברויך —
טוט דער רב די הויזען אן,
פליהט ער הימעל — הויך.

איז די פרייד אין הימעל גרויס
איי! א גרויסער רב!
גרעסער איז דאס שניידערל
פון די למד-וואוו.

חודש אדר

פון גראַה קאלי.

בענשען מיר ר' חודש אדר
וואָס זשע איז דערפון געדרונגען?
אז דער בייזער קאלטער ווינטער
האט זיין לידעל אפגעזונגען . . .

העכער שיינט די זון אין הימעל
און עס ווערט דער שניי צורונען,
חלואי זאָל אויך דער קריזיס
ווערען מיט'ן שניי אנטרונען . . .

נאָר דער קריזיס, אוי, דער גזלן!
האָט נישט פאר דער זון קיין פריהלינג,
זומער, ווינטער, הערבסט און פריהלינג,
ווארפט ער אן זיין מרה שחורה . . .

אבער נישט געזאָרגט, רביתי,
האָט נישט ברידער, קיין יסורים,
הכל הבל . . . נישט גע'דאנה'ט!
אין געדענקט — עס איז נאָך פורים . . .

דער אמת

פון מ. סטאווסקי.

אין וועג איז מען ציפרידען פון קאמפאניע.

איינמאָל טרעפען זיך צוגיוף אין וועג דער אמת מיט'ן שקר. צורעדט מען זיך, באקענט מען זיך, איז מען ציפרידען פון דער באקאנטשאפט — מען האט שוין לאנג געהערט איינער פון אנדערען.

נעהענדיג קומט מען צו א שטאָדט, זאָגט דער אמת צום שקר:

— דו ווייסט, איך האב זיך אביסעל אויסגעהונגערט.

זאָגט דער שקר:

— זארג נישט, קום מיט מיר. היינט ביסטו מיין גאסט, נאר איין זאך נעהם איך אויס מיט דיר: נישט א ווארט, זעהן, הערען און שווייגען — נישט דיין דער אמת.

— שווייגען איז שווייגען — זאָגט דער אמת — נישט מיין זאך.

געהט מען ווייטער.

אריין אין שטאָדט. קומט מען צו א רעסטאָראן זאָגט דער שקר:

— אט דא וועלען מיר ארייننעהן עסען.

געהט מען אריין. דער שקר פאר'וויס און דער אמת געהט איהם נאָך. נישט זיין זאך.

אוועקגעזעצט זיך צו א טיש. הייסט דער שקר דערלאנגען פון אלדאס בעסטע. שמעקט דעם אמת דאס עסען אויסגעצייכענט.

שטארק אויסגעהונגערט געווען, עסט ער און שווייגט. — נישט זיין זאך.

אפגעגעסען. הויבען זיך אויף צו וואשען די הענט, ווי עס פיהרט זיך, דערנאָך זאָגט דער שקר צום בעל-הבית.

— העי, דו בעל-הבית, גיב מיר אהער דעם רעשט פון דער לירע. וואָס איך האב דיר געגעבען.

וואונדערט זיך דער בעל-הבית און הויבט מיט די אקסלען:

— וועלכע לירע? וואָס האסטו מיר געגעבען א לירע?

זאָגט דער שקר:

— נו, מאך נישט קיין קונצען. האלט אונז נישט אויף, גיב דעם רעשט וועלען מיר געהן.

גלאצט דער בעל-הבית אויפ'ן שקר די אויגען, אפשר טרייבט ער א שפאס. קוקט דער שקר צום בעל-הבית און גיט א שמייכעל. האלט פאראויס די האנט און ווארט אויפ'ן רעשט.

קוקט דער אמת אויף זיי ביידע. ער איז שוין זאָט. קאלופעט ער ביי צייהן מיט א שטרויעלע און שווייגט — נישט זיין זאך.

פראָלט אויף דער בעל-הבית די טיר און שרייט אויס פארצווייפעלט אין גאס אריין:

— אמת, אמת, וואו ביסטו? וואו האסטו זיך באהאלטען?

מענשען דורכגעהערט. אפשר האט איהר ערגעץ-וואו געזוכן דעם אמת?

זאָגט דער אמת פון זיין פלאץ ארויס:

— איינעגעטליך, זיץ איך אליין דא ביים טיש. נאָר אין דער האָב אויף זיך גנומען הערען און זעהן און שווייגען.

— נישט מיין זאך . . .

פדער שפריצען

פון א. ה. שקאלניק.

צו שלעכטען קריטיק, ווי צו גוטער קריטיק, שטערען דעם קינסטלער העכער צו שטייגען. דאָס ערשטע אנטמוטיגט איהם און דאָס לעצטע — פארטומעלט איהם.

* * *

פולע טענער לאזען זיך ארויסגעבען דוקא דורך פוסטע אינסטרומענטען.

* * *

טאלאנט און ענערגיע איז ווי א לאקאמאטיוו אן דראהט; ענערגיע אן טאלאנט איז ווי א לאקאמאטיוו אן רעדער.

אמת'ע פאעזיע מוז אנטהאלטען פיער עלעמענטען: געפיהל, שטימונג, פאנטאזיע און געדאנק.

* * *

פארגעסען די איינענע פאלקס געשיכטע הייסט, פארגעסען אן זיך אליין.

* * *

דער ארימסטער טייל פון קונסט איז דער וואָס לאזט לייכט און אין נאנצען איבערגעבען: דער רייכסטער טייל — וואָס לאזט זיך ניט איבערגעבען דורך קיינע קונסט מיטלען.

* * *

אלע נאציאנאלע אידייען שטרעבונגען און קולטורעלע שאפונגען פיהרען אין אמת'ן צום אייביגען אוצר וואו אייבער דעם פלאטערט די פאן פון "אינטערנאציאנאל".

* * *

קונסט אינטערנאציאנאליזירט אונטער איין חופה אלע פעלקער און ראסען; די קינסטלער אליין אבער זענען אינדיווידועל - כאראקטעריסטיש. איינגנארטיג איינדריקליך און נאציאנאל אויסדריקליך.

* * *

שטימונגען זענען געוועבט פון אונזערע געפיהלען, וואָס רעגען אונזער באוואוסטזיין זיי אויסצובילדען אין געדאנקען.

* * *

שטימונגען זענען פאלגען פון סענטימענטאלע איינדרוקען וואָס זוכען סטייביש זיך אויסצודריקען אין רעאלע געדאנקען און אקטיוויע צילען.

* * *

צוליעב דערפארונג אין לעבען שטעלען אפט מענשען אין געפאר זייער לעבען.

ער ווייסט ניט

א מלמד אין א קליין שטעדטעל האט אויסגעפאטשט א תלמיד, איהם געשאלטען אין טאטען אריין און ארויסגעוואָרפען פון פון חדר. באלד נאכדעם איז געקומען מען צוליעבען דער פאטער פונ'ם אינגעל און גענומען טענה'ן צום מלמד:

— סטייטש, מילא איהר האט אויסגעפאטשט מיין אינגעל, האט ער עס מיסתמא פארדיענט. אבער וואָס האט איהר צו מיר? פארוואָס האט איהר מיך באדארפט שעלטען?

מלמד: — איהר זיינט דאָך עפעס א איד א חכם. הערט זשע, זייט מוחל פריהער אויס און איהר וועט נאכהער זאָגען צי בין איך ניט געערעכט. שוין זייט דריי וואכען, אז איך חזר מיט איהם איבער דעם טייטש פון "רמזן" און ער ווייס שוין. דוכט זיך, נאָנץ גוט, אז "רמזן" איז א מילגרוים, וואָס מען עסט. פרעג איך איהם הייגט, וואָס איז א מילגרוים?

— וואָס פאר א מילגרוים?

— שלמה מילגרוים.

— וואָס פאר א מילגרוים?!...

— רפאל מילגרוים.

— וואָס?

— שמואל מילגרוים.

— נו, איצט זאָגט איהר אליין, מעג ניט זיין א רוח אין זיין טאטען?...

ווען ער וואָלט . . .

זי: — הייגט ווערט צען יאָר זייט מיר זענען פארהייראט.

ער (מיט א זיפץ): — יאָ, ווען איך וואָלט געווען קריגען צען יאָר טורמע, וואָלט איך הייגט שוין געווען פריי!

— ווער איז שולדיג אין איצטיגען קריזיס?

— יעדער איינער איז שולדיג — געלט.

מאכט ניט קיין פראבעס אויף אייער מאגען

ווען איהר ליידעט פון מאגען-פארשטאפונג, געברויכט דעם מיטעל וואָס איבער 25 מיליאן מענשען געברויכען יעדעס יאהר. דאָס איז

עקס-לאכס

(אין ענגליש EX-LAX)

דער באריהמטער קענדי אפפיהר-מיטעל

קויפט נאָך היינט א באקס און פארהיט דאָס געזונט פון אייער גאנצער פאמיליע.